

Додаток
до наказу Міністерства економічного
розвитку і торгівлі України
21.05.2018 № 694

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ
(Мінекономрозвитку)**

АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТА

вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, тел. 253-93-94, факс 226-31-81
Web: <http://www.me.gov.ua>, e-mail: meconomy@me.gov.ua

Р І Ш Е Н Н Я

21 березня 2018 року

Колегія Апеляційної палати Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, затверджена розпорядженням голови Апеляційної палати Перевезенцева О.Ю. від 23.01.2018 № Р/8-18 у складі головуючого Павлова Д. О. та членів колегії Курносової С. В., Тумко Л. І. розглянула заперечення Філіпчука С. П. проти рішення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – Мінекономрозвитку) від 22.11.2017 про відмову у видачі патенту на винахід “Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236.

При розгляді заперечення до уваги були взяті такі документи:
заперечення вх. № ВКО/18-18 від 22.01.2018 проти рішення Мінекономрозвитку від 22.11.2017 про відмову у видачі патенту на винахід “Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236;
копії матеріалів заявки № а 2015 11236.

Аргументація сторін

За результатами кваліфікаційної експертизи, проведеної закладом експертизи з урахуванням змін і додаткових матеріалів, поданих у зв’язку з одержанням апелянтом попереднього висновку кваліфікаційної експертизи вих. № 8663/ЗА/17 від 14.04.2017, встановлено, що заявлений винахід не відповідає умовам патентоздатності, визначеним для нього частиною 1 статті 7 Закону України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” (далі – Закон): за пунктом 1 формули не має винахідницького рівня.

Експертиза проводилась відповідно до Закону та встановлених на його основі Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.03.2002 № 197 (далі – Правила розгляду), з урахуванням Правил складання і подання

заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 22.01.2001 № 22 (далі – Правила складання).

Заявка розглянута із врахуванням первинно поданих документів заявки: формули винаходу на 1 арк., опису винаходу на 3 арк. та креслень на 3 арк.

У відповідь на попередній висновок кваліфікаційної експертизи №8663/ЗА/17 від 14.04.2017 (далі – попередній висновок А) апелянт надіслав лист-відповідь вх. №17/ЗА/63499 від 18.10.2017 (далі – лист-відповідь Б), в якому висловив незгоду із вказаним попереднім висновком. При цьому, у зазначеному листі-відповіді Б відсутні аргументи на користь патентоздатності заявленого об'єкта винаходу, як, зокрема, і аргументи, що спростовують доводи експертизи, наведені у попередньому висновку А.

Перевірка формули винаходу із врахуванням опису винаходу на відповідність вимогам, визначеним частинами 4, 7, 8 статті 12 Закону, відповідно до пункту 6.4 Правил розгляду, показала наступне.

Відповідно до вказаних частин 4, 7, 8 статті 12 Закону заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу). Опис винаходу (корисної моделі) повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі. Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його суть, базуватися на описі і викладатися у визначеному порядку ясно і стисло.

Зазначені вимоги в частині, що зазначена нижче, не дотримані.

У описі заявленого винаходу апелянтом наведена технічна задача у такому вигляді: “підвищення ККД роботи води басейну ГЕС та запобігання затоплення водою басейну великих просторів землі, які розташовані за греблею й не допущення смерті мільйонів людських життів в разі прориву греблі, не зменшуючи потужності ГЕС”. Тоді як із опису винаходу (стор. 2 опису, другий абзац) явно випливає такий технічний результат, на досягнення якого направлений винахід: “підвищення ефективності роботи ГЕС без втрат напору за умови зменшення рівня води у водосховищі, не зменшуючи потужності ГЕС”.

При цьому, як вже було зазначено у попередньому висновку А, про підвищення ККД води мова йти взагалі не може, оскільки ККД характеризує “відношення виконаної роботи до загальних енергетичних затрат на її виконання. Безрозмірна величина, яка вимірюється у відсотках. Є важливою характеристикою машин та двигунів”, а вода не являється ані машиною, ані двигуном/механізмом тощо.

Відповідно до матеріалів заявки зазначений технічний результат має досягатися за рахунок застосування гідротурбін барабанного типу певної конфігурації (яка, на думку апелянта, використовує інерцію води без її втрат), а також за рахунок застосування певної стінки (4), що виконана “із можливістю опускатися та підійматися”, за рахунок чого можливо регулювати рівень води у верхньому б'єфі водосховища ГЕС, а відтак, як вважає апелянт, не зменшуючи

потужність знижувати вказаний рівень води у верхньому б'єфі, із чим експертиза погодитися не може.

Із рівня техніки добре відомо, що “мощность ГЭС зависит от напора и расхода воды, а также от КПД используемых турбин и генераторов”. Тоді як зниження рівня води у верхньому б'єфі неминуче призводить до зменшення напору, а відтак і до зниження потужності, згідно із чим вказаний апелянтом технічний результат щодо “не зменшення потужності ГЕС” не досягається у заявленому винаході (звісно, у випадку зменшення висоти стінки, як про це йдеться у описі заявленого винаходу).

Далі, щодо “ефективності” слід сказати про таке: на думку апелянта, застосування гідротурбін барабанного типу описаної конфігурації призводить до того, що вся вода при падінні із верхнього б'єфу потраплятиме на турбіну і, відповідно, не будуть відбуватися її (води) втрати. При цьому, у матеріалах заявки охарактеризована конструкція певного вузла ГЕС, що має бокові стінки (2), в яких без можливості зміни свого положення встановлені охарактеризовані гідротурбіни (9). При цьому, між вказаними боковими стінками (2), у певних пазах, встановлені стіни (4), що виконані “із можливістю опускатися та підійматися” (за гідротурбінами, тобто вказані стіни (4), що регулюють рівень води у верхньому б'єфі, опускаються/підіймаються без зміни положення гідротурбін (9). Тоді як відомо, що при зміні висоти водоспаду, вода потраплятиме на лопаті гідротурбіни по різному, при цьому, інерція води явно зменшиться у випадку зменшення висоти стінки (4). Таким чином у експертизи є всі підстави вважати про те, що заявлений апелянтом технічний результат не досягається.

У формулі винаходу апелянт наводить таке родове поняття: “гідроелектростанція ефективного використання води басейну”. Однак, вираз щодо “ефективного використання” характеризує певний ефект та/або явище, що може мати місце виключно при використанні винаходу. При цьому будь-яка ГЕС, в якій передбачена можливість зміни висоти переливної стінки, по суті, також може вважатися ефективною.

Перевірка винахідницького рівня винаходу згідно з частиною 7 статті 7 Закону та відповідно до пункту 6.5.3 Правил розгляду показала наступне.

У формулі винаходу заявлена гідроелектростанція, що охарактеризована апелянтом у такому вигляді: “гідроелектростанція ефективного використання води басейну, яка містить греблю, включаючи гідропроводи, через які поступає вода на гідротурбіни, шлюзи, секції /відсіки/ для зливу води, машинний зал у якому встановлені електрогенератори, яка відрізняється тим, що турбіна виконана у вигляді пустотілого барабана з поворотними лопатями, вершина яких має полозоподібну форму і встановлена турбіна над нижнім б'єфом гідроелектростанції, у секціях для зливу води встановлена в пазах бокова, стіна з можливістю підніматись та опускатись при допомозі певних механізмів, через вершину якої зливається вода на гідротурбіну, використовуючи при цьому вагу води водоспаду та інерцію її”.

Відповідно до вимог пункту 6.5.3.2 Правил розгляду при перевірці винахідницького рівня встановлюють відомість з рівня техніки впливу

сукупності ознак заявленого винаходу на досягнення зазначеного заявником технічного результату. Якщо така відомість не встановлена, то винахід визнається як такий, що відповідає умові винахідницького рівня.

Із рівня техніки відомий документ CN 104895730 A від 09.09.2015 (далі – Д1), з якого відомий вузол переливної гідроелектростанції (далі - ГЕС), що, згідно із рефератом за Д1, може бути застосований на відомих ГЕС (“construction of new dams is not needed and the structure and the function of original dams are not changed” - “будівництво нових гребель не потрібно, а структура і функція оригінальних гребель не змінюється”). Із Д1 відомо, що вказаний вузол переливної ГЕС має раму/затвор/стінку (7), в якій над нижнім б'єфом гідроелектростанції встановлені турбіни барабанного типу (1), що зв'язані через відповідні засоби (3-5) із електрогенераторами (6) (розташування яких у машинній залі не є суттєвим). При цьому, затвор/рама/стінка (7) також має встановлюватися у відповідних пазах бокових стінок (див. реферат, зокрема, вираз – “the apparatus is arranged in an overflow dam overflow gate groove” - “пристрій виконаний в переливній греблі, зокрема, у затворі канавок (від експертизи – тобто у певних пазах)”). При цьому, конструкція згаданої стінки/затвору/рами (7) встановлена у вказаних пазах (10) “із можливістю підніматись та опускатись за допомогою певних засобів” (гідравлічних пресів/домкратів (8)). Також із Д1 відомо, що швидкість обертання турбін (1) та генераторів може контролюватися за допомогою контролю положення стінки/рами/затвору (7). Тобто при переливі води через вказаний затвор/стінку/раму (7) вода потрапляє на лопаті гідротурбін і обертає їх, через які відповідний крутний момент передається на генератори (6). При цьому зрозуміло, що при зміні положення вказаної конструкції (7) також досягається можливість регулювання кількості води у водосховищі.

Отже, заявлений винахід відрізняється від винаходу за Д1 турбіною (з поворотними лопатями, вершина яких має полозоподібну форму), а також наявністю відповідних, типових елементів, що входять до складу ГЕС (гребля, гідропроводи, шлюзи, секції/відсіки для зливу води, машинний зал, у якому встановлені електрогенератори (далі – типові конструктивні елементи ГЕС)).

Із рівня техніки також відомий документ UA 78715 C2 від 25.04.2007 (далі – Д2), з якого відома конструкція турбіни барабанного типу, а саме: відоме виконання її у вигляді пустотілого барабана з поворотними лопатями (7), вершина яких має полозоподібну форму (див. Д2, фіг. 1-2 креслення та формулу). Вказана турбіна відноситься до пристроїв використання енергії водоспадів високих напорів води і може використовуватися для перетворення його (водоспаду) енергії в електроенергію. Також зазначено, що запровадження такої турбіни “дасть можливість при тому ж об'ємі води у штучних водоймах і висоті водоспадів ефективніше використовувати воду за рахунок того, що лопаті автоматично миттєво зводяться водою водоспадів і плавно й тихо без ударів становляться перпендикулярно до струменю водопаду чим підвищується ККД води водоспаду, та забезпечується безшумність зведення лопатей” (колонка 3 опису за Д2).

Отже, враховуючи зазначену вище інформацію, для фахівця даної галузі техніки очевидна можливість застосування гідротурбін, що відомі із Д2, у відповідному вузлі переливної ГЕС за Д1, за рахунок чого також досягається підвищення ефективності роботи ГЕС (при однаковій висоті водоспаду) та збільшення ККД гідротурбіни (не води), що обумовлена її конструктивними особливостями, які відомі із рівня техніки (див. док. Д2). При цьому із Д1 відомо, що зміна положення затвору/рами/стінки (7) може призводити до зменшення рівня води у водосховищі. Тобто зі збірного прототипу, в основу якого покладені відповідні частини документів Д1 та Д2, відомі всі суттєві ознаки заявленого винаходу, як, зокрема, і вплив зазначених ознак на вказаний апелянтом технічний результат (на підвищення ефективності роботи ГЕС, при чому втрати напору при зменшенні рівня води, зрозуміло, будуть, як про це йдеться у розділі 2 цього висновку).

Крім зазначеного вище, із рівня техніки добре відомі ГЕС, що оснащені гідропроводами, шлюзами, секціями/відсіками, машинними залами тощо, що є типовими конструктивними елементами ГЕС (див., наприклад, документ “Гидроэлектростанция” від 16.03.2015 інтернет-публікація за адресою: <http://web.archive.org/web/20150316130645/https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B8%D0%B4%D1%80%D0%BE%D1%8D%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F> (знайдено 13.04.2017) (далі – Д3), зокрема, “схему плотини електростанції” та вираз у тексті – “в состав гидроэлектрических станций, в зависимости от их назначения, также могут входить дополнительные сооружения, такие как шлюзы или судоподъёмники, способствующие навигации по водоёму”), тоді як наявність вказаних елементів у заявленій ГЕС жодним чином не впливає на досягнення заявленого апелянтом технічного результату, згідно із чим ознаки щодо вказаних елементів або вузлів не є суттєвими.

Враховуючи наведену вище інформацію, для фахівця даної галузі техніки є очевидною можливість оснащення ГЕС за Д1 гідротурбіною барабанного типу, що відома із Д2, а можливість оснащення вказаної ГЕС шлюзами, гідропроводами, секціями, відсіками, машинною залом із генераторами тощо, по суті, також відома із рівня техніки (див., док. Д3, вказані вище посилання), тоді як вплив зазначених типових конструктивних елементів ГЕС на вказаний заявником технічний результат виявити неможливо, а відтак, приймаючи до уваги вимоги пункту 6.5.3.7 Правил розгляду, наводити підтвердження відомості впливу таких ознак заявленого винаходу на технічний результат не потрібно, оскільки він не зазначений заявником щодо таких ознак.

Отже, на підставі зазначеної вище інформації експертиза дійшла до остаточного висновку про те, що заявлений винахід є очевидним, оскільки явно впливає із рівня техніки (див. док. Д1, Д2, Д3), а відтак не відповідає умові патентоздатності винахідницький рівень.

На підставі висновку закладу експертизи 22.11.2017 Мінекономрозвитку прийнято рішення про відмову у видачі патенту на винахід

“Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236.

Апелянт – Філіпчук С.П. заперечує проти рішення Мінекономрозвитку від 22.11.2017 за заявкою № а 2015 11236 та наводить наступні доводи.

Протиставлений деклараційний патент Китаю № 201510118255.2 не є гідроелектростанцією взагалі і протиставлення його заявленому винаходу є неправомірним.

На думку апелянта за заявкою № а 2015 11236 взагалі не було проведено експертизи, оскільки головний експерт, який підписав остаточний висновок одноособово, не може представляти “кваліфікаційну експертизу”.

Крім того, у остаточному висновку не вказано до якого відділу відносяться зазначена заявка і головний експерт, який підписав цей висновок.

Ураховуючи наведені доводи, апелянт просить скасувати рішення Мінекономрозвитку від 22.11.2017 про відмову у видачі патенту на винахід “Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236.

Колегія Апеляційної палати вивчила і проаналізувала аргументацію сторін, що міститься в матеріалах справи та яку було наведено під час розгляду заперечення в апеляційному засіданні.

Керуючись пунктом 17.3.13 Регламенту Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України, при розгляді заперечення колегія Апеляційної палати перевірила обґрунтованість рішення Мінекономрозвитку, у межах доводів заперечення, керуючись Законом, Правилами складання та Правилами розгляду.

Стосовно перевірки заявленого винаходу на відповідність умові винахідницького рівня колегія Апеляційної палати зазначає таке.

Згідно з частиною сьомою статті 7 Закону та пунктом 6.5.3.1 Правил розгляду винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не випливає явно з рівня техніки.

При визначенні винахідницького рівня заявлений винахід порівнюється не тільки з окремими документами або їх частинами, а й з комбінацією документів або їх частин (так званим збірним прототипом), коли можливість об’єднання документів або їх частин очевидна для фахівця (п. 6.5.3.1 Правил розгляду).

Відповідно до пункту 6.5.3.2. Правил розгляду, при перевірці винахідницького рівня встановлюють відомість з рівня техніки впливу сукупності ознак заявленого винаходу на досягнення зазначеного заявником технічного результату. Якщо така відомість не встановлена, то винахід визнається як такий, що відповідає умові винахідницького рівня.

Згідно з пунктом 6.5.3.7 Правил розгляду підтвердження відомості впливу сукупності ознак заявленого винаходу на технічний результат не потрібно,

якщо технічний результат не зазначений заявником щодо таких ознак або якщо встановлено, що зазначений заявником технічний результат не досягається.

Як випливає з висновку експертизи, при визначенні винахідницького рівня заявлений винахід порівнювався з комбінацією документів CN 104895730 А від 09.09.2015 (Д1), UA 78715 С2 від 25.04.2007 (Д2) та статтею з енциклопедії “Вікіпедія” “Гідроелектростанція” (інтернет-публікація, знайдена 13.04.2017) (Д3).

В результаті аналізу відомого рівня техніки можна зробити висновок, що з документа Д1 відомий вузол переливної гідроелектростанції (далі – ГЕС), що може бути застосований на відомих ГЕС. Даний вузол містить турбіну барабанного типу, установлену над нижнім б’єфом гідроелектростанції, причому у секціях для зливу води вузол містить установлену в пазах бокову стіну з можливістю підніматись і опускатись при допомозі певних механізмів, а через вершину бокової стіни зливається вода на гідротурбіну з використанням ваги води водоспаду та її інерцію.

Заявлений винахід відрізняється від винаходу за документом Д1 турбіною (у вигляді пустотілого барабана з поворотними лопатями, вершина яких має полозоподібну форму) та наявністю типових конструктивних елементів, що входять до складу ГЕС.

З документа Д2 відома конструкція турбіни барабанного типу у вигляді пустотілого барабана з поворотними лопатями, вершина яких має полозоподібну форму. Дана турбіна відноситься до пристроїв використання енергії водоспадів високих напорів води і може використовуватися для перетворення енергії водоспаду в електроенергію.

На думку колегії Апеляційної палати, в остаточному висновку доведена очевидність для фахівця застосування турбіни, конструктивні особливості виконання якої є відомими із документа Д2, у відповідному вузлі переливної ГЕС за документом Д1, за рахунок чого також досягається підвищення ефективності роботи ГЕС.

У остаточному висновку також вказується на очевидність оснащення заявленої ГЕС типовими конструктивними елементами, відомими, зокрема, з документа Д3.

Виходячи із наведеного, колегія Апеляційної палати дійшла висновку, що з документів рівня техніки є відомими усі зазначені в складі заявленої гідроелектростанції конструктивні елементи, і їх об’єднання для створення заявленої у формулі винаходу гідроелектростанції, що є очевидним для фахівця в даній галузі і не приводить до досягнення нового технічного результату.

Таким чином, заявлений винахід для фахівця є очевидним, тобто випливає явно з рівня техніки, а отже не відповідає умові патентоздатності винахідницький рівень.

На підставі викладеного колегія Апеляційної палати вважає остаточний висновок про невідповідність винаходу умовам патентоздатності за результатами кваліфікаційної експертизи обґрунтованим, а рішення Мінекономрозвитку від 22.11.2017 про відмову у видачі патенту на винахід

“Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236 правомірним.

За результатами розгляду заперечення, керуючись Законом України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”, Регламентом Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2003 № 622, колегія Апеляційної палати

в и р і ш и л а:

1. Відмовити Філіпчуку С.П. у задоволенні заперечення.
2. Рішення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.11.2017 про відмову у видачі патенту на винахід “Гідроелектростанція ефективного використання води басейну Степана Філіпчука” за заявкою № а 2015 11236 залишити чинним.

Рішення набирає чинності з дати його затвердження наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Головуючий

Д. О. Павлов

Члени колегії

С. В. Курносова

Л. І. Тумко